

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamiseksi.

Esityksellä jatkettaisiin valvontalain väliaikaisen sääntelyn voimassaoloa vuoden 2030 loppuun saakka. Lisäksi rekisteröintiä koskevien säännösten voimaantuloa julkisten palveluntuottajien osalta lykättäisiin neljällä vuodella.

Valvontalain soveltamisalaa muutettaisiin, jotta valvontaviranomainen voisi valvoa kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen järjestämistehtävää. Laissa säädettäisiin iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveystalouden työkentelevien vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittämisestä sekä palveluntuottajan velvollisuudesta huolehtia henkilöstönsä kielitaidosta. Esityksellä täsmennettäisiin hyvinvointialueen ja palvelunjärjestäjän valvontatehtävien kannalta välttämättömiä tiedonsaantioikeuksia ja tarkastusoikeutta. Lisäksi täydennettäisiin viranomaisvalvontaan liittyviä tiedonsaantioikeuksia. Laissa säädettyä omavalvonnan raportointijaksoa muutettaisiin sääntelyn sujuvoittamiseksi. Laissa säädettäisiin Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtävistä, ohjauksesta ja rahoituksesta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä täsmennyksiä ja teknisiä muutoksia.

Tausta

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta tuli voimaan 1.1.2024. Laissa säädetään sosiaali- ja terveystalouden järjestäjien valvonnasta ja omavalvonnasta sekä yksityisten ja julkisten palveluntuottajien toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä, omavalvonnasta ja viranomaisvalvonnasta. Valvontalaissa säädetään yhtenäisestä sekä julkisia että yksityisiä palveluntuottajia koskevasta rekisteröintimenettelystä. Rekisteröinti on edellytys sosiaali- ja terveystalouden tuottamiselle. Palveluntuottajat ja niiden palveluyksiköt tallennetaan Lupa- ja valvontaviraston ylläpitämään valtakunnalliseen Soteri-rekisteriin. Soteri-rekisterin hakemuskäsittely ruuhkautui lain voimaantulon jälkeen. 1.1.2025 tuli voimaan lain väliaikainen muutos, jonka myötä yksityisten elinkeinonharjoittajien ja muiden verrattavassa asemassa olevien pienten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien on ollut väliaikaisesti mahdollista aloittaa toimintansa tai toteuttaa jo rekisteröidyn toiminnan

olennainen muutos ennen valvontalain mukaista rekisteröintipäätöstä. Väliaikainen sääntely on voimassa vuoden 2026 loppuun. Samalla pidennettiin julkisten palveluntuottajien rekisteröintivelvollisuuden siirtymäaikaa kahdella vuodella.

Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan aikana valvontalain, mukaan lukien väliaikaisen sääntelyn, toimivuutta ja lain kehittämistarpeita. Arvioinnista on laadittu muistio. Arviomuistiota ja siitä saatua lausuntopalautetta on hyödynnetty hallituksen esityksen valmistelussa.

Tavoitteet

Väliaikaisen sääntelyn voimassaolon jatkamisen tavoitteena on turvata henkilöstön ja palvelujen saatavuus sekä elinkeinon harjoittaminen. Julkisten palveluntuottajien rekisteröintivelvoitteen lykkäämisen tavoitteena on mahdollistaa rekisteröintimenettelyn vakiinnuttaminen ja kehittäminen uudessa Lupa- ja valvontavirastossa.

Henkilöstön kielitaitoa koskevan sääntelyn tavoitteena on korostaa palveluntuottajan vastuuta palvelujen kieleen sekä asiakkaan ja potilaan tiedonsaantioikeuteen liittyvien vaatimusten täyttymisestä. Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittämistä koskevalla sääntelyllä on tarkoitus turvata iäkkäiden henkilöiden ja vammaisten henkilöiden turvallisuus ja koskemattomuus sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Esityksen tavoitteena on varmistaa hyvinvointialueille ja palvelunjärjestäjille omavalvonnan ja muualla lainsäädännössä säädettyjen valvontatehtävien kannalta tarpeelliset tiedonsaantioikeudet ja toimivaltuudet. Tavoitteena on myös turvata viranomaisvalvonnan kannalta välttämättömät tiedonsaantioikeudet. Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) järjestämistehtävän viranomaisvalvonta.

Esityksen tavoitteena on vakiinnuttaa Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtävät kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

Tavoitteena on lisäksi selkeyttää ja täsmentää sääntelyä lain tarkoitusta vastaavasti sekä joustavoittaa omavalvonnan raportointivelvoitteita.

Vastausohjeet vastaanottajille

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausunnot liitteenä olevasta arviomuistiosta. Myös muut halukkaat tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi).

Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/27681/2025.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.stm@gov.fi tai postitse osoitteeseen sosiaali- ja terveysministeriö, PL

33, 00023 Valtioneuvosto. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/27681/2025. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/ hankkeet, tunnus STM106:00/2025. Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä. Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa.

Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa. Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 23.6.2026.

Huom! Lausuntopalveluun lisätään 20.5.2026 ruotsinkielinen käännös seuraavista esityksen luvuista:

- 2 Nykytila ja sen arviointi, *Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kielitaito*
- 4 Pääasialliset vaikutukset, 4.2.6.2. Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset, *Vaikutukset hyvinvointiin ja terveyteen* (siltä osin kuin on kyse henkilöstön kielitaidosta) ja *Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin* (siltä osin kuin on kyse kielellisistä oikeuksista)
- 7. Säännöskohtaiset perustelut, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta, 9 §. *Henkilöstö*.

Valmistelijat

Lisätietoja:
hallitusneuvos Maija Iles, p. 0295 163036
johtaja Jaska Siikavirta, p. 0295 163394

(sähköposti muotoa etunimi.sukunimi@gov.fi).

Linkit

<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM170:00/2025> - Linkki hankesivulle

<https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM170:00/2025> - Länk till projektsidan

Liitteet:

[Hallituksen esitysluonnos laeiksi valvontalain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 § muuttamisesta.pdf](#)

[Utkast till regeringens proposition, huvudsakliga innehåll, de viktigaste förslag samt lagförslagen.pdf](#)

Jakelu:

Aava ja Pikkujätti Oy
Aava ja Pikkujätti Oy
Agronomiliitto ry
Akava ry
AKY - Akavalaiset yrittäjät
AKY - Akavalaiset yrittäjät
Ammattiliitto JYTY
Ammattiliitto PRO
Apteekkariliitto
Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Attendo Suomi Oy
Autismiliitto
Barnavårdsföreningen
Barnavårdsföreningen i Finland
Bensowstiftelsen
Digi- ja väestötietovirasto
Eduskunnan oikeusasiamies
Elinkeinoelämän keskusliitto
Eläkeläisliittojen etujärjestö Eetu ry
Ensi- ja turvakotien liitto
Erto
Esperi Care Oy
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Savon hyvinvointialue
Farmasialiitto
FDUV
Finassiala ry
Finlandssvenska synskadade
Folkhälsans förbund
Folkhälsans Förbund
Hallintoylihoitajat ry
Helsingin kaupunki
Henkilöstöala Hela ry
Henkilöstöala Hela ry
Heta - Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien liitto ry
HUS
Hyvinvointiala Hali ry
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Ihmisoikeuskeskus
Ihmisoikeusliitto
Invalidiliitto ry
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL
Kainuun hyvinvointialue
Kansaneläkelaitos
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Kehitysvammaliitto ry
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Keskuskauppakamari
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Konkurssiasiamiehen toimisto
Korkein hallinto-oikeus
Korkein oikeus
Koulutetut kokemusasiantuntijat KoKoA ry
Kuluttajaliitto
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Kuntaliitto
Kuntoutussäätiö
Kuurojen Liitto ry
Kymenlaakson hyvinvointialue
Kynnys ry
Lapin hyvinvointialue
Lapsiasiavaltuutettu
Lastensuojelun keskusliitto
Liikenne- ja potilasvahinkolautakunta
Liikenne- ja potilasvahinkolautakunta
Lupa- ja valvontavirasto
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Lääkitysturvallisuusverkosto
Lääkäripalveluyritykset LPY
Maahanmuuttovirasto
Mannerheimin lastensuojeluliitto
Mehiläinen konserni
Mehiläinen konserni
Mielenterveyden keskusliitto ry
MIELI Suomen Mielenterveys ry
Muistiliitto ry
Neuroliitto ry
Niuvanniemen sairaala
Näkemisen ja silmäterveyden NÄE ry
Näkövammaiset Lapset ry
Näkövammaisten liitto ry
Oikeuskanslerinvirasto
Oikeusministeriö

Oikeusrekisterikeskus
Omaishoitajaliitto
Onnettomuustutkintakeskus
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Patentti- ja rekisterihallitus
Pelastakaa Lapset ry
Perhehoitoliitto
Perhepalvelut Ruori
Perhepalvelut Ruori
Pihlajalinna konserni
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Potilasvakuutuskeskus
Psykosociala förbundet
Puolustusministeriö
Puolustusvoimat
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Rajavartiolaitos
Ravitsemusterapeuttien yhdistys ry
Rikosseuraamuslaitos
Romaniasiaain neuvottelukunta RONK
Saamelaiskäräjät
SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf
SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf
Satakunnan hyvinvointialue
Selkäydinvammaiset Akson ry
Sisäministeriö
SKY Suomen kunto- ja terveystuokuntakeskusten yhdistys
Sosiaalialan AMK-verkosto
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta SAMU
SOS-Lapsikylä
SOS-Lapsikylä
Soste Suomen sosiaali ja terveys ry
Statens ämbetsverk på Åland
STTK ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
Suomen CP-liitto ry
Suomen evankelis-luterilainen kirkko
Suomen Fysioterapeutit ry
Suomen Hammaslääkäriliitto
Suomen hammaslääkäriseura Apollonia
Suomen Hygieniahoitajat ry
Suomen infektioidentorjuntayhdistys ry
Suomen kuntoutusyritykset ry
Suomen Kuurosokeat ry

Suomen Lukiolaisten Liitto ry
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
Suomen Lääkäriliitto ry
Suomen Lääkäriseura Duodecim
Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
Suomen Optometrian ammattilaiset ry Soa
Suomen ortodoksinen kirkko
Suomen potilas- ja asiakasturvallisuusyhdistys ry
Suomen Potilasliitto
Suomen Psykologiliitto ry
Suomen Puheterapeuttiliitto ry
Suomen Punaisen Ristin veripalvelu
Suomen Sairaanhoidajaliitto
Suomen Suuhygienistiliitto SSHL ry
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
Suomen yrittäjät ry
Suun terveydenhoidon ammattiliitto STAL ry
Svenska Finlands folkting
Svenska hörsselförbundet
Svenska pensionärsförbundet
Säteilyturvakeskus
Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta
Tehy ry
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Terveydenhoitajaliitto ry
Terveys- ja sosiaalialan yrittäjät ry Teso
Terveysalan AMK-verkosto
Terveystalo konserni
Terveystalo konserni
Terveystalo konserni
Terveystalo konserni
Terveystalo konserni
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Tilastokeskus
Tuomioistuinvirasto
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta TELK
Työterveyslaitos
Ulkoministeriö
Unioni 45
USM
Vakuutusosasto
Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE
Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto (Sosnet)
Valtion koulukodit
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
Valtionvarainministeriö
Vammaisfoorumi
Vammaisperheyhdistys Jaatinen ry

Vanhan Vaasan sairaala
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry
Vanhusasiavaltuutettu
Vanhustyön keskusliitto ry
Vankiterveydenhuollon yksikkö
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Verohallinto
Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Yksityisen sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset Ystea ry
Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS
Ympäristöministeriö
Ålands landskapsregering- Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hyte-järjestämistehtävän valvonta).

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omavalvontaan ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omavalvonnan raportointi)

Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)

Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

Muut kommenttinne esitysluonnoksesta

Cantell-Forsbom Anna
Sosiaali- ja terveysministeriö

Iles Maija
Sosiaali- ja terveysministeriö